

Vuokkiniemi
Ponkalahti
 (ven. Pongaguba)
 Antipin

Vuoden 1890 rippikirjassa esiintyvät **Vuokkiniemen kunnan Ponkalahden kylän** asukkaiden sukunimet ja niiden suomenkieliset vastineet, mm. **Antipin 1 henkilöä.**¹

Antipin Riiko Trohkimanpoika	Pir.A.1.2.	1
-----		2
Tiilikainen Maria Roopentyttö	Jyl.T.1.2.	2
-----		2

Vuokkiniemi
Ponkalahti

(Tsinkki-Riiko)

Antipin Riiko Trohkimanpoika
 (Grigori Trohkimanpoika Antipin)
 Synt. n. 1873, Pirttilahdessa
 Lapset: Kormila

Pir.A.1.2.

24/4-22 Ollikainen Risto 49 v. Vuokkiniemen pitäjstä, Pirttilahden kylästä. Kestilään.²

Jyrkin veli **Riiko** oli muuttanut Ponkalahteen, ei kotivävyksi, vaan uudisasukkaaksi, koska kotitalo oli liian pieni kahden veljeksensä asuttavaksi. Anni Kallio muistutteli kuulleensa Riion kuolleen vasta peräti 120-vuotiaana. Veljesten isän nimi oli ollut Trohkima³

Setänsä **Grigori Trohkimanpoika Antipin**, Tshinkki-Riiko asui naimisiin mentyään Ponkalahdessa. Vuonna 1915 Ontippaisen Riion talossa yöpyi Samuli Paulaharju. Ontippainen on muodostettu sukunimestä Antipin.⁴

Ollikaini Riiko; Ponkal.

”Tsinkki Riiko”. V. 1915 104 v. vanha, sokea tietäjä. Marttini mainitsee, että maine Tsinkki-Riion ”tietohuisista” oli Ven.-Karjalassa laajalle levinnyt. Häntä ja Smötkyistä pidettiin tietäjäpolven viimeisinä pylväinä.⁵

Edellisenä päivänä Paulaharju oli Ponkalahdessa tavannut 104-vuotiaan tietäjäukon ja kylän parhaan patvaskan Tsinkki-Riion eli **Riiko Trohkimanpoika Ollikaisen**. Tämä oli n. v. 1855 muuttanut Pirttilahdesta Ponkalahteen ja kylmään korpeen raatanut talon; häneen oli Paulaharju enemmän mieltynyt kuin Lipposen Kauroon: »Puhelias, hyväsävyinen karjalaisukko on Kaurokin, mutta sitä lapsellisen herttaista sydämellisyyttä, millä vanha Riiko vieraan mieltä lämmittää, ei ole Kauro-ukolla. Ja laulamistaan runoista oli hän hyvin kärkeä maksua perimään.»⁶

Kerrassaan mainetyön ovat tehneet Elias Lönnrot ja hänen jäljiltään Vienan Karjalassa kulkeneet suomalaiset tiedemiehet ja perinteen tallentajat. Ponkalahtelaisen (Pirttilahdessa syntyneen) ”tietäjä” Tshinkki-Riion Jyrki-nimisen veljen tyttärentyttären (minun) ylistys ja kiitos heille! Mainitsin jo, että ”tietäjä Tshinkki-Riiko oli Toarie-mummoni setä, äitini isosetä.

Virheitäkin karelianistien teoksista löytyy. Aloitan väärennöksien korjailun Tshinkki –Riion persoonasta. Hänet tapasi v. 1915 Ponkalahdessa Samuli Paulaharju, jonka ottama Riion kuva on esitetty myös Martti Haavion ja Pertti Virtarannan kirjoissa. Äitini isosetä Tshinkki-Riiko oli oikealta nimeltään Grigori Trohkimanpoika Antipin. Maamiehet kutsuivat häntä Riiko Ontippaiseksi, koska vienankarjalaiset lausuivat A-kirjaimen erinimen alussa O:na Samuli

Paulaharju on kirjoittanut muistelmissaan tietäjä Riiko Ontippaisesta (oikein). Tässä lainaus Martti Haavion teoksesta Viimeiset runonlaulajat (kolmas painos, s. 86):

- Samuli Paulaharju on kirjoitelmissaan luonnehtinut sattuvasti useitä muita Vienan viimeisiä tietäjiä, Hilippä Huotarista, Riiko Ontippaista, Venejärven Ontippa Lesosta...

Mutta samassa Martti Haavion kirjassa Tshinkki Riion kuvan alla tietäjän sukunimi on Ollikainen (s.55). Pertti Virtarantakin kertoo teoksessaan ”Vienan kylä kiertämässä ” Ollikaisesta eikä Ontippaisesta. Mistä tuo sukunimi Ollikainen? Ponkalahten tietäjäuikko oli Grigori Antipin, karjalaisittain lausuttuna Riiko Ontippaini.⁷

Ponkalahti

Tiilikainen Maria Roopentyttö

Jyl.T.1.2.

(Maria Prokofjevna Tilikov)

Jyväskylä, Tiilikkala

Lapset: Anni, Nikolai kuollut sodassa, Simana kuollut sodassa, Iivana kuollut Kepalla 1976, Manju

Ponkalahteen naimisiin menneet tyttäret Moarie ja Okahvie.⁸

Muaria Antipin mies: Matvein Vasselei Tsinkki Riion ottopoika Pirttilahdesta, Ponkalaksi

6. luokka oppivuotena 1933/34. Antipin Manu Vt., synt. 02.08.1919. Ponkalahti 13 km.

29.6.-22. Ollikainen Nasto 16 v. Vuokkiniemi Pirttilahti.⁹

Lähdeluettelo:

¹ Julku Kyösti. 1996. Rajamailla III, s. 106-107.

² Valtion pakolaiskeskus IV Vienan-Karjalan Pakolaisten Huoltotoimikunta. Työpaikkoihin sekä välittömästi sijoitettut Vienan-Karjalan pakolaiset 1922 Ba 4

³ Virtaranta, Pertti. 1978. Vienankylä kiertämässä, s. 125.

⁴ Tervasoja, Aino. Laukkurin tyttärentytär muistelee, s. 20

⁵ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4. s. 1147.

⁶ Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 47-48.

⁷ Tervasoja, Aino. Laukkurin tyttärentytär muistelee, s. 54.

⁸ Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 143.

⁹ Luettelo: Kiehimän jakelu piirissä olevista Pakolaisista. Kiehimä 20/2-22